

Jaques Delors UNESCO: 1996

Des de la il·lustració, i especialment en l'època contemporània, podem dir que hi ha una total unanimitat quan s'afirma que l'educació és el motor de desenvolupament de les persones i de les comunitats. Aquesta afirmació ha estat una constant en tots els grans informes i plans d'actuació d'abast mundial en el conjunt d'organitzacions internacionals al llarg del segle xx (UNESCO, UNICEF, ONU, etc.) i així ha quedat reflectit en les diferents propostes elaborades per aquests organismes.

Tot i això, val la pena destacar que l'informe Delors (aquest és el nom "col·loquial" amb què se'l coneix), a l'hora de plantejar les seves propostes, va identificar algunes característiques que s'endevinaven per al segle XXI, com són la globalització, la facilitat per a l'accés a la informació però, a la vegada, l'excés de la mateixa, el canvi accelerat i la necessitat de formació permanent, la diversitat, les contradiccions i les crisis, les interferències, les tensions en societats cada vegada més heterogènies, la perspectiva d'un món cada vegada més accelerat, la caducitat de les certeses, els efectes del deteriorament mediambiental, entre d'altres, en definitiva, allò que avui dia s'engloba dins de l'expressió *món complex* i que ja s'estava desenvolupant des de principis del segle xx. Autors com L. V. Bertalanffy i la Teoria

Educació: hi ha un tresor amagat a dins. Informe per a la UNESCO de la Comissió Internacional sobre l'Educació per al segle XXI

general de sistemes o, més tard, a partir dels anys setanta Morin i la seva Teoria de la complexitat, o Bronfenbrenner amb la idea de l'ecologia del desenvolupament humà, han marcat les bases per a unes noves epistemologies per interpretar la realitat i construir noves formes integrades d'acció.

En l'informe Delors hi ha dos aspectes bàsics a destacar, del tot vigents avui dia, que són la idea de l'*educació al llarg de tota la vida* i la necessitat de definir els elements centrals en què basar l'educació del futur, això és, *els quatre pilars de l'educació*.

L'educació al llarg de tota la vida. Aquest concepte és d'especial rellevància en la mesura que definitivament trenca amb el binomi clàssic d'associar educació únicament amb escolarització. Això havia fet que tots els esforços estiguessin centrats en una mirada restringida de l'educació, molt posada en la instrucció bàsica i, en segon lloc, pensada fonamentalment per als infants (amb algunes aportacions de formació permanent per a persones adultes).

La idea de l'educació al llarg de tota la vida obre la porta a reconèixer i potenciar altres educacions en serveis no escolars (el lleure, els recursos de protecció a la infància, els centres oberts, etc.), també recursos educatius no pensats per a infants (inserció laboral, tallers ocupacionals, comunitats terapèutiques, pisos

d'acollida, etc.), així com altres formes d'educació que inclouen tota la comunitat en tant que agent formador (educació comunitària, creació de xarxes de suport i convivència, etc.). És a dir, es fan visibles i es legitimen tota mena de recursos que tradicionalment quedaven amagats en la mal anomenada *educació no formal* i que avui formen part de l'univers de l'educació social (conscients, intencionals i sistematitzats), recursos i serveis que tenen com a objectiu la capacitació de les persones per a una vida integrada i autònoma.

Aquesta obertura cap a altres formes d'entendre l'educació obliga a repensar també quins són els grans fonaments que permetin pensar què i com plantejar una educació que ha de capacitar per viure en un món complex, això és, dinàmic, contradictori, global, imprevisible i incert.

Els quatre pilars de l'educació. El segon element central de l'informe Delors és la definició d'aquests quatre elements essencials en què ha de basar-se l'educació del futur, i que s'exposen a continuació.

Aprendre a conèixer: l'accés a la cultura i al benestar implica adquirir coneixement. Ara bé, si tradicionalment la gran dificultat era accedir a la informació, ara el problema és com triar entre la gran quantitat d'informació a què es té accés. En un món hiperinformat i amb una gran multiplicitat de canals i de fonts, es fa

imprescindible aprendre a tenir criteri, a seleccionar i a usar el coneixement.

Aprendre a fer: el coneixement té sentit en la mesura que, d'una forma o una altra, es tradueix en accions que evidencien la utilitat d'aquests sabers. Així doncs, la formació també ha d'estar orientada a l'ús del coneixement i no només al seu emmagatzematge.

Aprendre a ser: l'educació no pot consistir només a adquirir informació, fer o tenir, sinó també, i de manera rellevant, ha de contribuir de forma rellevant a comprendre el desenvolupament del món interior, a satisfer les necessitats no materials, a construir elements de solidesa personal que ajudin a donar un sentit a l'existència. Com més diversitat i canvi, més necessari es fa construir una identitat des d'on interactuar amb el món.

Aprendre a viure junts: finalment, la societat del segle XXI només es pot entendre de manera global, en un escenari de permanents interaccions entre els diferents grups humans, en les seves múltiples diversitats (culturals, econòmiques, ideològiques, etc.). Aquest escenari està ple de contradiccions i de potencials situacions de tensió. Si, com ens indica l'ètica cívica, no hi ha una autoritat superior que estigui en disposició d'imposar una veritat absoluta, si, a la vegada, no es pot caure en un relativisme on tot sigui justificable en nom de la singularitat,

llavors l'única alternativa és fer el gran esforç d'aprendre els requisits ètics i cívics que permetin viure des del respecte en un escenari contradictori, ple d'interdependències.

Com es pot veure, l'informe Delors no va ser un informe més, sinó que és un document molt rellevant de plena vigència en l'actualitat. De manera lúcida, va aportar uns criteris o eixos clars que han de servir de referència per assegurar que l'educació realment pugui contribuir a la construcció d'un segle XXI humanitzat, just, sostenible, esperançat.

Jesús Vilar Martín
Professor de la Facultat d'Educació
Social i Treball Social
Pere Tarrés – Universitat Ramon Llull